రుషీకేష్ రాయి

ఖిళవాడ కాంతిశ్రీ

నేను తొలిసారి రుషీకేష్ కుటుంబంతో వెళ్ళినప్పుడు, గంగానది యిసుక తిన్నెకు అనుకొని వున్న యీ రాయిని తేడానికి కారణాలు రెండు. ఒకటి ఢిల్లీలో నా ఆఫీసు పెద్ద ప్రాణనాథ్ జోషీ దిన చర్య జ్ఞప్తికి రావటం రెండోది యెవరో రుషి పుంగవుడు అహోరాత్రాలు గంగ ఒడ్డున తపస్సు చేసి ఆ స్వచ్ఛమైన నీలి నీటితో ప్రక్షాళనలమై, యీ రాయిగా మారాడన్న క్షణికమైన పిచ్చి వూహ.

రాయి తొక్క వొలిచి నిలువునా కోసిన గుడ్డు ఆకారంలో వుంది. నా తెరచిన అరచేయి దాని మీద మోపితే సరిగ్గా సరిపోయింది. చలువరాయి తెలుపు నునుపు లేకపోయినా, దీని అందం దీనికుంది. ఇంచుమించు రెండు కేజీలపైనే బరువుంటుంది.

ఢిల్లీలో యింటికి వచ్చాక నా రైటింగు టేబిలు మీద పెట్టిన రాయి మాయమైపోయింది. స్కూల్లో అప్పటికే పెయింటింగ్‌లో బహుమతి పొందిన మా అమ్మాయి ఉష యీ రాయి నునుపుగా వున్న వేపు యిండియన్ యింకుతో అప్పటికే ఒక లాండ్‌స్కేప్ వేసింది. అచ్చంగా రుషీకేష్‌లో లక్ష్మణ్ ఝూలా మీద నిల్చొని ఉత్తర వేపు హిమాలయపు పుంత నించి తోసుక వస్తున్న గంగా నది యిరు వేపుల ఒడ్డున వున్న యెత్తయిన చెట్లు. ఈ రాయిని తిరిగి నా రైటింగ్ టేబిలు మీద పెట్టినా పెయింటింగు అద్భుతంగా కనిపించడం వలన మా డ్రాయింగు రూమ్‌లో నలుగురికీ కనిపించేటట్లు పెట్టాం. వచ్చిన వాళ్ళతో అడిగినా అడక్కపోయినా సగర్వంగా మా అమ్మాయి పెయింట్ చేసిందని చెప్పే వాళ్ళం

అమ్మాయి వయసులో పెరిగి, పెయింటర్‌గా బాగా యెదిగి పేరు తెచ్చుకునే సరికి యీ రాతి మీద గీచిన బొమ్మ ప్రాధాన్యం తగ్గిపోయింది. అమ్మాయికి పెళ్ళయి వెళ్ళాక యీ రాయి మీద ధూళి పడి యీ బొమ్మ కూడా పేలవంగా మారింది

ఢిల్లీ నించి విశాఖపట్నం బదిలీ మీద వచ్చేసరికి యింట్లో యిద్దరమే ఎవరో అతిథులు వచ్చి వెళ్ళినా యేంటో వెలితిగానే వుండేది. నిత్యం యెవరో చిన్న పిల్లో- పిల్లాడో దగ్గర వుండి అల్లరి చేస్తే బాగా వుండేదనిపించేది. ఎవరు స్వంత పిల్లల ఆనందాన్ని వదులుకోగలరు? పోనీ అమ్మాయి కడుపు పండినా ఆ బిడ్డను తెచ్చి వుంచే వాళ్ళం. అలాంటప్పుడు రాత్రుళ్ళు యింట్లో యెవరో కదలుతున్న శబ్దం వినిపించినా కొద్ది రోజులు పట్టించుకోలేదు. ఒకనాడు డ్రాయింగు రూములో 'దివానా'ను కదపగా ఆ సందులో నించి కంపు గుప్పున వచ్చింది. చూడగా యిదంతా చుంచు మహత్యం అనిపించింది ఫినాయిలు వేసి కడిగినా యింకా ఆ మచ్చలు, కంపు వున్నట్లే వుంది.

ఇది వరకు యీ బంగళాలో వున్న వాడు యింట్లోకి పాము వచ్చిందని నీరు వెలుపలికి వెళ్ళే మార్గాలన్నీ మూయించేసాడు కదా యీ చుంచు యింట్లోకి యెలా వచ్చిందో కనుక్కుందామని ఆ రాత్రి తెలి వేసి వున్నాం వంట యింట్లో సిమ్మెంటుతో ఒక మూలకున్న 'సింక్' కుళ్ళు నీరు వెలుపల కెళ్ళే కన్నం ద్వారా బయట నించి ప్రవేశించి గేస్ స్టౌ వున్న దిమ్మ మీదికి ప్రాకి కిందికి దిగి డ్రాయింగ్ రూమ్ గోడ ప్రక్క నించే దివానా వేపు కదిలింది దానిని తరిమి తరిమి బయటకు పంపించి 'సింక్' కన్నంలో ఒక దళసరి గుడ్డనీ చుట్టపెట్టి పెట్టాం. తెల్లారే సరికి ఆ గుడ్డ 'సింకు'లో ప్రక్కన పడి వుంది. రెండో రోజు రాత్రి యింకో రాయి పెడ్తే అదీ తోసుకుని వచ్చింది మూడో రాత్రి మా ఆవిడ చప్పున రిషీకేష్ రాయిని 'సింకు'లో కన్నానికి అడ్డుగా పెట్టగానే నాకు 'తమ తమ నెలవులుపద్యం జ్ఞప్తికి వచ్చింది గంగా నది— పవిత్ర జలాల్లో నిత్యం యీదే యీ రుషి పుంగవుడ్ని యీ 'సింకు' కంపులో నిత్యం పడే దానికి కారకుడ్ని నేను ఎంతో పాపం చేస్తున్నాననిపించి

"ఆ రాయి నెందుకు పాడు చేస్తావ్?" అన్నాను

"పాడా? దీని మీద బొమ్మ చూడండి- చెరిగ పోయింది. ఇలాగైనా కాస్త దీన్ని వుపయోగించుకోనియ్యండి" అని నా విన్నపాన్ని నా యిల్లాలు త్రోసి పుచ్చింది.

ఆ రాత్రి తన తెలివితేటలను నిరూపించుకోడానికి నన్ను లేపి, చేతిలో టార్చి లైటు పట్టుకుని "నాతో ఒకసారి వస్తారూ?" అంది. మాటాడకండా వెంట పడ్డాను. చప్పుడు కాకుండా వంట యిల్లు పెరటి ద్వారం తెరిచి బయటి నించి 'సింకు' ద్వారంలోనికి వెలిగిన టార్చి లైటు వెలుతురును త్రిప్పింది. చుంచు రెండు కళ్ళు మెరుస్తున్నాయి

"చూసారా? మీ రిషీకేష్ రాయి బలం?" ఇంకేదైనా రాయి పెడ్తే సరిపోయేదిగా"

"ఏం? ఏ రాయి అయితే యేమిటి? రాయి రాయే ఇదేం శిల్పమా?"

ఆ మిలమిలా మెరిసే రెండు కళ్ళూ ఆ రిషి పుంగవునివే అనిపించాయి రిషీకేష్‌లో గంగ సంగీతపు మెట్లు నొక్కి పారుతున్న స్వరాలు వినిపిస్తున్నాయి ఆ గంగా జలంలో నిత్య మునిగి తన నెత్తి మీదను ప్రక్కగా యీదుతున్న యే కీటకాలకూ, చేపలకూ యెటువంటి హాని చెయ్యని యీ రాయికి మురికితో నల్లబడి నిత్యం కంపు కొట్టున్న 'సింక్'లోకి విసిరేసానే అన్న బాధతో ఆ రాత్రి నాకు సరిగ్గా నిద్దర పట్టలేదు.

ఒక విధమైన మనో నిబ్బరం తెచ్చుకోడానికి చేసిన ప్రయత్నంలో "ఈ రాయి దొరికిన చోట గంగలో కలిసే మురికి కాలవలు, అడుక్కునే వాళ్ళు, రోగులు, మోసగాళ్ళు తెలుసుకోవాలన్న తపన లేని సోమరుల మయం తపస్సు చేసి మానవుడ్ని మానవాతీతునిగా మార్చగలిగే అతీతమైన యింద్రియ జ్ఞానాన్ని ప్రసాదించే ఋషులు యిప్పుడు అక్కడ లేరు. ఎలాగూ యీ రాయి అక్కడ నించి హరి ద్వారం వేపు కదిలి చివరకు కలుషితమైన గంగానదీ జలాల్లో కొన్నాళ్ళకు కొట్టుకుని పోయేదే దాని బదులు పూర్వ జన్మలో చేసుకున్న పాప ఫలితాన్ని యీ ఋషి పుంగవుడు రాయి రూపంతో నా యింట్లో కంపు సింక్‌తో అనుభవిస్తున్నాడు'

నామనసును యిలాంటి ఆలోచనలతో కుదుట పర్చుకుంటూన్న సమయంలో ఒక అఘాయిత్యం జరిగింది. ఆవేళ ఆదివారం ఆలస్యంగా లేచి హాయిగా గడుపుదామంటే ముందుగా వేసిన మా ఆవిడ కేక వినిపించింది. వంటయింట్లోకి పరుగున వెళ్తే మా ఆవిడ సింకు వేపు చూపిస్తోంది ఏ పాము అందులో చొరబడిందోనని చూస్తే రుషీకేష్ రాయి పడివుంది

"ఆరాయి యెత్తండి" అంది వణుకుతూ

ఎత్తితే కనిపించింది పెద్ద బొద్దంకి. చచ్చిపడివుంది.

"అవతల పారెయ్యండి" ఆవిడ ఆజ్ఞ.

ఎత్తి అవతల కాలవదగ్గర పారేసినా నా మనసులో "ఇంకేరాయి దొరకనట్లు దీనితోనే ఆ ఖూనీ చెయ్యాలా?" మనసులో యీ మాట దాచుకోలేక అంటే మా ఆవిడ ఘర్రుమంటూ.

"ఈ ఒక్క ప్రాణీ బతికితే వారం రోజుల్లో యింటంతా బొద్దంకుల మయం అవుతుంది. ఇటువంటి బలమైన పని కొచ్చిన రాయిని రుషికేష్‌నించి తెచ్చినందుకు మిమ్మల్ని మెచ్చుకోవలసిందే" అంది.

ఆవేళ ఉదయం కాఫీ త్రాగగానే ప్రాణనాధ్ జోషీ జ్ఞప్తికివచ్చాడు.ఆ వేళ మాయిద్దరి మధ్యా ఆఫీసులో జరిగిన సంభాషణ అంతా తలలో తిరిగి యీపరిస్థితిని చూసి పిచ్చెక్కినట్లయింది. బొద్దంకి చంపినరాయి, చుంచును చంపలేదా? విషం లేని పాము తల కూడ పిప్పయి పోతుంది. ఆకలికి తట్టుకోలేక యింకోలా సంపాదించుకోలేని యేదొంగ యింట్లో దొరబడ్డా యీవేళలానే గాబరాగా ఆ మనిషి మీద కూడా యీరాయి విసిరేవచ్చు. అప్పుడు ఖూనీ కావచ్చు. ఆత్మరక్షణ కిచ్చిన ఆయుధంతో ఆవేశంతోనో, భయంతోనో ఖూనీకి, వుపయోగించటం లేదా కొందరు?

ఈసారి ఆరాయి యే ప్రాణిమీదా విసరకు!" అన్నాను మా ఆవిడతో.

"ఏం?" అంది మోటుగా.

"యుగయుగాల నించి ఆరాయి హిమాలయాల యెత్తున మెసలింది".

"ఆ యెత్తు నించి దిగజారి అరిగి పోయింది కదా! అబ్బబ్బా! ప్రాణం లేని రాయిని గురించి యెందుకో మీ మదిలో ఆకలవరం?" కవిత్వ ధోరణిలో వెటకారం చేస్తూ "రండి" అంటూ నా చెయ్యి పట్టుకుని కాలవ దగ్గరకు తీసుక వెళ్ళి,

"చూడండి! నేను భయాన్నో నయాన్నో దగ్గరలో వున్న ఆరాయి యెత్తక పోతే ఆ బొద్దంకి చచ్చేదా? ఆ బొద్దంకి చావకపోతే యిన్ని చీమలు యీవేళ ఆకలితో మాడేవికదా!" అంటూ చచ్చిన బొద్దంకి చుట్టూ చేరి ధాన్ని మోసుకపోతున్న చీమల సమూహాన్ని చూపించింది.

ఓడిపోయిన వాడిలా మాటాడకండా నాగదిలోకి వచ్చాను. చావకండా బ్రతికి వుండడానికి, యీలోకంలో ప్రతి నిత్యం బలవంతులు బలహీనులకు చేసే ఖూనీలకు చట్టం సమ్మతిస్తుంది సుమా అన్నట్లు మా ఆవిడ తన ఖూనీని సమర్ధించుకుంది. నేను యిలాంటి వెన్నో విన్నాను. కన్నాను. మనసు కుదుట పరచుకునేవాడ్నే. కానీ మనసులో ప్రాణనాధ్ జోషీ యింకా తిరుగుతున్నాడు. ఆ రాత్రి పరుపు మీద

న్యాయపీఠం

బి.బి.రావు. ఎమ్.ఏ.ఎల్ఎల్.బి.

అప్పు తీర్చమని అడిగితే మాత్రం!

హుజార్ సింగుకు యిద్దరు కొడుకులు వున్నారు. దేవీందర్ పాల్‌సింగ్, వీరేందర్ పాల్ సింగ్. దేవీందర్ పాల్ సింగ్ నుంచి జస్పాల్ సింగ్ రు. 1500/–లు అప్పు తీసుకున్నాడు. 1983 సంవత్సరము జూలై 16వ తేదీన దేవీందర్ సింగ్ వచ్చి జస్పాల్ సింగ్ రెస్టారెంట్ వద్ద నిలబడి డబ్బు అడిగాడు. జస్పాల్ సింగ్‌కు యిది నచ్చలేదు. ఇద్దరూ గొడవ పడ్డారు. దేవీందర్‌సింగ్ వీపుమీద జస్పాల్‌సింగ్ కత్తితో పొడిచాడు. అతని తమ్ముడు వీరేందర్‌సింగ్‌ను కూడా భుజంమీద పొడిచాడు. తండ్రి హుజూర్ సింగ్ కారు తెచ్చి, వారిని పాటియాలా హాస్పిటల్‌కు తీసుకొనిపోయాడు. హాస్పిటల్‌కు చేరే లోపల దేవీందర్ పాల్‌సింగ్ మరణించాడు. సెషన్స్ జడ్జి హుజూర్‌సింగ్ మరియు వీరేందర్‌సింగ్‌ల యొక్క సాక్ష్యాలను నమ్మదగినవిగా భావిస్తూ, పీనల్ కోడ్ సెక్షన్లు 302, 307 ప్రకారం జస్పాల్‌సింగ్ నేరము చేసినట్లు తీర్పు చెప్పి యావజ్జీవ కారాగారవాస శిక్ష విధించారు. పంజాబ్ హైకోర్టుకు అప్పీలు చేసుకోగా హైకోర్టు కూడా అప్పీలు డిస్మిస్ చేశారు.

సుప్రీమ్ కోర్టుకు జస్పాల్‌సింగ్ అప్పీలు చేసుకున్నాడు. సుప్రీమ్‌కోర్టు అప్పీలు విచారించి జస్పాల్‌సింగ్ బుద్ధిపూర్వకంగా దేవీందర్‌సింగ్ వీపుమీద కత్తితో పొడిచినట్లు తీర్పుచెప్పారు. వీరేందర్ పాల్ అడ్డుకోగా అతనికి కూడా వీపుమీద అదేవిధంగా కత్తితో పొడిచాడు. కానీ అదృష్టవశాత్తు అతను చావలేదు. కనుక ఈ సాక్ష్యాలనుబట్టి జస్పాల్‌సింగ్ బుద్ధిపూర్వకంగా దేవీందర్‌ను కత్తితో గాయపరచి అతని మరణానికి కారణమయినట్లు సుప్రీమ్‌కోర్టు తీర్పు చెప్తూ జస్పాల్‌సింగ్ అప్పీలును కొట్టివేశారు. □

రుషీకేశ్ రాయి

పడినా అతను నా గదిలోనే వున్నట్లు అనిపించింది. నిజానికి నా గది ఢిల్లీలో అతని ఆఫీసు గదిగా మారినట్లు అనిపించింది. జోషి నాకన్నా ఓ పదేళ్ళు వయసులో పెద్ద. నేను అతని క్రింద ఆఫీసరుగా బదిలీ మీద వెళ్ళినప్పుడు ఒక వింతను గమనించాను. తన ఆఫీసు కేబిన్‌లోనికి రాగానే బీరువాలోని ఒక రాయిని తీసి ఆఫీసు టేబిలు మీద నిలబెట్టి తనతో తెచ్చిన ఒకపువ్వు ఆరాయి ముందర పెట్టి చేతులు జోడించాడు. అంత పెద్ద చదువు చదివి యింత పెద్ద వుద్యోగం చేస్తున్న వాడికి, యీ ఛాందసం యేమిటనుకున్నాను. నిజానికి కొందరి మిత్రులతో యీ ఘట్టం చెప్పి జోషిని అపహాస్యం పాలు చేసాను.

ఒకరోజు ప్రార్థన చేసిన వెంటనే నన్ను పిలిపించాడు.

"అండర్ సెక్రటరీ గోయల్ దగ్గరకు తీసుక వెళ్ళావే ఆ ఫైల్ మీద ఆర్డర్స్ వచ్చాయా?" అడిగాడు.

"అయ్యా! ఆ ఫైలు మన ఆఫీసునించి కదలి సరిగ్గా వారం రోజులైంది. అప్పుడే....."

ఇంకా నానోటి మాటలు పూర్తి కాలేదు.

"ఆ ఫైలుకు ప్రాణం లేదు. నీకున్నది. ఫైలు పట్టుకుని నువ్వు కదిలితే గానీ అంతమందికి మేలును కూర్చే ఆ పథకం తుప్పు పట్టి పోతుంది."

నేను అతని ఎదరగా వున్న రాయివేపు రాతి బొమ్మలా నిల్చొని చూస్తుంటే,

"ఈరాయి, రిషీకేష్ నించి తెచ్చాను. స్వచ్ఛమైన గంగాజలాలలో నిత్యం స్నానం చేసిన రాయి. నేను తిన్నదీ, తాగేదీ, పీల్చేగాలీ, నీతి, నిజాయితీ అంతా కలుషిత మైన వాతావరణంలో బ్రతుకు తున్నాను. స్వచ్ఛమైన వాతావరణంలో వెలసిన యీ రాయి నాకు దైవానికి ప్రతి. ఈ దైవం నాదగ్గరకు రాదు. ప్రాణం గల నేనే దైవం దగ్గరకు వెళ్తే నేను స్వచ్ఛమైన మనసుతో భయం భీతి లేకండా నా విధిని నిర్వర్తించ డానికి తగ్గ బలాన్ని సమకూర్చు కుంటాను. నలుగురికి మేలుచేసే ఆఫైలు నాకు దైవం –నువ్వు దానిపై భక్తిభావంతో మెసలక పోతే ఫలితం శూన్యం – నీ చేతకాదంటే చెప్పు– నేనే వెళ్తాను" అన్నారు.

అదృశ్యం అంతా ఆరాత్రి కళ్ళకు కట్టడం వల్ల ఒక నిర్ధారణకు వచ్చాను.

ఈసారి ఢిల్లీ టెంపరరీ డ్యూటీ మీద వెళ్ళినప్పుడు మా ఆవిడకు చెప్పకుండా యిల్లు కదిలే కొద్ది క్షణాల ముందు సింక్‌లోని రిషీకేష్ రాయిని దాచేసి. నా సఫారి సూట్‌కేస్‌లో పెట్టేసాను. ఢిల్లీ నించి రుషీకేష్ వెళ్ళి గంగాజలాల్లో రాయిని బాగా కడిగేసి, యే ప్రదేశం నించి దాన్ని తెచ్చానో ఆప్రదేశానికి వెళ్ళి అక్కడ యిసుక తిన్నె మీద రాయిని పెట్టి, పూలతో పూజించి–

"ఓ దైవ స్వరూపుడైన రుషిపుంగవా! మేము మా సుఖాలకోసం నీకు మసిపూసి, రక్తం మరకలను తగిలించి హీనం చేసాం. ఈ అపరాధుల్ని క్షమించు" అంటూ స్వచ్ఛమైన గంగాజలంతో ముడుకుల లోతు వరకు" దిగి ఆరాయిని విడిచి పెట్టాను. □

పల్లెల్లో ఉగాది!

అమని విరిసిన చోట
కోయిల పలికిన చోట
చిగురులు పూసిన చోట
చిరునవ్వులు కురిసిన చోట
నిజమైన ఉగాది!!
పల్లెల్లో ఉగాది
అసలైన ఉగాది!!
వసంతం
నవ్వేది పల్లెల్లోనే
నాట్య మాడేది
ఆ యిల్లల్లోనే!!
పల్లెలు లేనిదే
ఉగాదికి ఉనికేలేదు!
నాకైతే ఓ అనుమానం!!
పట్నాల్నించి
రోజు రోజుకి
ఉగాది పారిపోతోందని!
తరుగుతున్న చెట్లు
పెరుగుతున్న కాలుష్యం
మంట కలుస్తున్న మానవత్వం
రెచ్చిపోతున్న అరాచకత్వం
వీటన్నింటికి భయపడి
పట్నాల్నించి రోజు రోజుకి
పారిపోతోంది ఉగాది!!

— చొక్కర తాతారావు